

ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ

ՀՀ Սևանա լճի ջրհավաք ավազանի առափնյա հատվածների քաղաքաշինական գոտևորման
նախագծի մշակման

Բովանդակություն

Ներածություն	2
Իրավիճակի նկարագրություն	2
Ընդհանուր խնդիրներ.....	3
Փաստացի իրավիճակի նկարագրություն.....	4
Ընդհանուր պահանջներ.....	5
Նախագծի մշակման նպատակը	5
Նախագծի կառուցվածքը	6
Նախագծի կազմը.....	9
Կողմնորոշիչ չափորոշիչներ.....	11
Օրենսդրական դաշտ	16
Միջազգային փաստաթղթեր.....	17
Լրացուցիչ պահանջներ (փաստաթղթերի մշակման կազմին և բովանդակությանը ներկայացվող)	17
Ելակետային նյութեր.....	18
Նախագծի մշակման փուլերը	18

Ներածություն

«Սևան» ազգային պարկը (այսուհետ՝ ազգային պարկ) ստեղծվել է ՀԿԿ Կենտկոմի և Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների խորհրդի 1978 թվականի մարտի 14-ի «Սևան» ազգային պարկը ստեղծելու մասին» N 125 որոշմամբ:

Ազգային պարկի տարածքը, համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2007 թվականի հունվարի 18-ի N 205-Ն որոշմամբ հաստատված «Սևան» ազգային պարկի 2007-2011 թվականների կառավարման պլանի, բաժանվում է հետևյալ տարածքագործառնական գոտիների՝

1) արգելոցային՝ ընդգրկում է «Արտանիշի», «Նորաշենի», «Լիճք-Արգիշի» և «Գիլլի» արգելոցները.

2) արգելավայրային՝ ընդգրկում է «Գավառագետի», Գիհի-կաղնուտային ռելիկտային և «Նորաշենի արգելավայրերը.

3) ռեկրեացիոն.

4) տնտեսական:

Ռեկրեացիոն գոտու ստեղծման նպատակներն են՝

1) բնական լանդշաֆտների, բուսական ծածկույթի, Սևանա լճի ափամերձ հատվածի բնական և մշակութային ժառանգության բնապատմական և գեղագիտական արժեքների պահպանության ապահովումը՝ քաղաքացիների հանգստի կազմակերպման համար.

2) ազգային պարկի տարածքի զբոսաշրջային կարողությունների բացահայտումն ու պահպանումը և զբոսաշրջության տարբեր ձևերի, այդ թվում՝ ճանաչողական զբոսաշրջության զարգացմանը նպաստելը.

3) ռեկրեացիոն գոտու տարածքների նպատակային օգտագործման ապահովումը.

4) ռեակցիոն գոտում առկա պատմամշակութային հուշարձանների և դրանց պահպանման գոտիների պահպանության ապահովումը.

5) ռեկրեացիոն գոտու էկոհամակարգերի բնականոն զարգացման վրա մարդածին բացասական ազդեցության կանխարգելումը:

Իրավիճակի նկարագրություն

Ազգային պարկի տարածքում իրականացվող գործունեության բոլոր տեսակները պետք է համապատասխանեն մի շարք հստակ սահմանված չափանիշների՝ առկա էկոհամակարգերի հավասարակշռությունը չխախտելու և

պահպանվող տարածքի պատմամշակութային կամ բնական ժառանգությունը չվտանգելու նպատակով:

1905 նիշի շրջանակներում. «Սևան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տարածքում են գտնվում հետևյալ պոմպակայանները (շենք-շինությունները)՝

1. Երանոսի պոմպակայան-1902 մ
2. Լիճքի պոմպակայան-1912 մ
3. Մարտունու պոմպակայան-1904 մ
4. Վաղաշենի պոմպակայան-1902 մ
5. Աստղաձորի պոմպակայան-1902 մ
6. Զոլաքարի պոմպակայան-1904 մ
7. Արծվանիստի պոմպակայան (համայնքային)-1902մ

Ընդհանուր խնդիրներ

Հաշվի առնելով բնակչության կարիքները ավիամերձ հանգստի նկատմամբ և տարեցտարի աճող մարդկանց թիվը, ովքեր ձգտում են բավարարել իրենց հանգստի կարիքները ուրբանիզացված միջավայրի սահմաններից դուրս, ինչպես նաև վերոնշյալ կարիքների արդյունքում ավիամերձ տարածքների ինտենսիվ յուրացումն ու տեխնածին ազդեցության ենթարկվելը (ինչը նպաստում է շրջակա միջավայրի ռեկրեացիոն դիգրեսիայի և բնական համալիրների դեգրադացիայի աստիճանի բարձրացմանը), անհրաժեշտություն է առաջացել կանոնակարգելու առափնյա տարածքների ռեկրեացիոն յուրացումը: Սևանա լճի առափնյա տարածքները ինչպես ներքին, այնպես էլ արտերկրյա այցելուների համար գրավիչ կազմակերպելու միտումով՝ նման տարածքներին ներկայացվող արդի պահանջների բավարարմամբ և միջազգային առաջավոր փորձի ներդրմամբ, անհրաժեշտություն է առաջացել մշակել այդ տարածքների էկոլոգիապես մաքուր ռեկրեացիոն զարգացման համակարգ, ստեղծելով բարենպաստ պայմաններ հանգստի համար և բարելավելու, պահպանելու և արդյունավետ օգտագործելու բնական համալիրի ռեկրեացիոն ներուժը:

2001 թ. դեկտեմբերի 14-ին ընդունված Սևանա լճի էկոհամակարգի վերականգնման, պահպանման, վերարտադրման և օգտագործման միջոցառումների տարեկան ու համալիր ծրագրերը հաստատելու մասին ՀՀ օրենքի 5.1. կետով նախատեսված՝ Օրենքի համալիր ծրագրով նախատեսված է 30 տարվա ընթացքում Սևանի ջրի ծավալը կավելանա շուրջ 8,8 մլրդ մ³, որը հավասարազոր է լճի մակարդակի 6.5 մ բարձրացմանը: Էկոլոգիական հավասարակշռության

տեսանկյունից լճի մակարդակի անհրաժեշտ 6 մ-ով բարձրացումից հետո Սևանա լճում կառաջանա ջրի հավելյալ պաշար, որը էներգետիկ ու տնտեսական այլ ճյուղերի համար շատ կարևոր և ռազմավարական նշանակություն ունեցող բնական պաշար կհամարվի, և ազատորեն կարելի է օգտագործել այդ նպատակներով, այդ թվում՝ տարածաշրջանային պահանջների բավարարման համար:

Փաստացի իրավիճակի նկարագրություն

Սևանա լճի կառուցապատման համար նախատեսված ափամերձ տարածքները, ունենալով ռեկրեացիայի, առողջարանային և զբոսաշրջության զարգացման համար անհրաժեշտ նախադրյալները, լի են անկանոն, ցածրարժեք գեղագիտական որակ ունեցող և բացահայտորեն ոչ ներդաշնակ կառույցներով, այդ թվում՝ ինքնակամ և նորմերի խախտումներով կառուցված շենքերով և շինություններով:

Ներկայիս տնտեսական և քաղաքաշինական զարգացումները ևս նոր պահանջներ են առաջադրել ափամերձ տարածքների որոշ հատվածների գործառույթների նկատմամբ, ինչը նկատառում է միասնական տարածական պլանավորման փաստաթղթի շրջանակում խնդիրների համապարփակ դիտարկում և փոխկապակցված լուծումների առաջադրում:

Սևանա լճի կենտրոնական և անմիջական ազդեցության գոտիներում ռեկրեացիոն, լանդշաֆտային, առողջարանային համակարգերի տեղաբաշխման և տարածքային կազմակերպման կոնսոլիդացված նախագծի մշակումը, ինչպես նաև «Սևան» ազգային պարկի քաղաքաշինական կանոնադրության, քաղաքաշինական և լանդշաֆտային տարածական միջավայրի փոխկապակցված բարելավման, կանոնակարգված զարգացման նախագծի մշակումը հետապնդում է Սևան լճի առափնյա հատվածների քաղաքաշինական կազմակերպման համաչափ, հավասարակաշռված և կայուն սկզբունքներով իրականացման նպատակ՝ հաշվի առնելով նաև շրջակա միջավայրի խնայողական օգտագործման և կլիմայի փոփոխությամբ պայմանավորված պահանջները: Փաստաթղթերի մշակման հայեցակարգի հիմքում դրված է տարածքային զարգացման հիմնական ուղղությունների, ներդրումների համար առավել նպաստավոր ոլորտների ընտրությունը և դրանց տարածքային տեղաբաշխման գոտիների հատակագծային կազմակերպումը, այդ հենքի վրա այնպիսի քաղաքականության մշակումով, որի իրականացումը կնպաստի մարզի տնտեսական զարգացմանը, աշխատատեղերի ստեղծմանը և բնակչության ապրելակերպի բարելավմանը:

Ընդհանուր պահանջներ

Հայաստանի Հանրապետության համար կարևորագույն ռազմավարական նշանակություն ունեցող և եզակի խոշոր ջրային ավազանի՝ Սևանա լճի առափնյա տարածքների ռեկրեացիոն նպատակներով օգտագործման ընթացքում պետք է ապահովել ափամերձ տարածքների էկոլոգիապես մաքուր օգտագործումը, կատարել առավելագույն թույլատրելի ռեկրեացիոն բեռնվածության հաշվարկ, ափամերձ տարածքների լանդշաֆտային ցուցանիշների վերլուծություն՝ դրանց ֆունկցիոնալ ռեկրեացիոն գոտիավորման իրականացմամբ և տարածքում կառուցապատման նկատմամբ դասակարգիչների հստակ սահմանմամբ:

Ափամերձ տարածքների արդյունավետ օգտագործումն ապահովելու համար անհրաժեշտ է բացահայտել դրանց ռեկրեացիոն կառուցվածքի սկզբունքները, մակերեսներն ու պլանավորման լուծումները: Վերլուծության արդյունքում նախատեսվում է առանձնացնել մի շարք գործոններ, որոնք ազդում են Սևանա լճի ափամերձ տարածքների կառուցվածքում ռեկրեացիոն ֆունկցիոնալ գոտիների կազմակերպման վրա, ինչը թույլ կտա բացահայտել խնդիրները և վերափոխման հիմնական ուղղությունները՝ բացահայտելով դրա ներուժը:

Առողջ կենսամիջավայրի կազմակերպման և Սևանա լճի էկոհամակարգի պահպանման միջոցառումների շրջանակում նախաձեռնել կոյուղու լոկալ մարքրման կայանների տեղադրում:

Նախագիծը մշակելիս անհրաժեշտ է ապահովել «Էներգետիկայի բնագավառի օբյեկտների անվտանգության գոտիների չափերը և դրանց օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» 1998 թվականի մայիսի 26-ի N° 313 կառավարության որոշման պահանջները, այն է՝ Էներգետիկայի բնագավառի օբյեկտներից մինչև տարբեր նշանակության օբյեկտները, շինությունները, կառույցները և հողօգտագործողների կողմից օգտագործվող հողերը պետք է լինի առնվազն 6 մետր հեռավորություն:

Նախագծի մշակման նպատակը

Նախագծի նպատակն է ստեղծել Սևանա լճի ափամերձ տարածքների կառուցապատման և կայուն զարգացման նախադրյալներ՝ տարածքների զարգացման գործընթացում ապահովելով հասարակական և անձնական շահերի միջև ներդաշնակություն՝ հետևյալ դրույթների միջոցով.

- տարածքների հավասարակշռված զարգացում և էկոլոգիական վերակառուցում, քաղաքաշինական գործունեության իրականացման համար բարենպաստ պայմանների ստեղծում՝ օրենսդրության և տեխնիկական

կանոնակարգերի պահանջներին համապատասխան, տարածական կազմակերպման կառավարման գործընթացների նկատմամբ «խելացի» սկզբունքների կիրառում,

- էկոլոգիապես անվտանգ արդյունաբերական, տրանսպորտային և ինժեներա-տեխնիկական ենթակառուցվածքների ստեղծում,
- պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պահպանում, ամրակայում, վերականգնում, նորոգում, բնության հուշարձանների պահպանություն՝ ի շահ ներկա և գալիք սերունդների,
- տարածքների քաղաքաշինական կանոնակարգման միասնական համակարգի ձևավորում՝ խթանելու ներդրումային գրավչությունը,
- էներգաարդյունավետության բարձրացմանն ուղղված միջոցառումների իրականացում, էներգիայի վերականգնվող աղբյուրների օգտագործում,
- աղետների ռիսկերի նվազեցմանն ուղղված միջոցառումների համալիրի իրականացում (հեղեղապաշտպան և կանխարգելիչ համալիր միջոցառումների միջոցով՝ հենապատեր, հեղեղամարիչներ, բարաժներ, ջրաբերուկների որսիչ ցանցեր և այլն),
- բնակչության անվտանգության ապահովմանն ուղղված միջոցառումների կազմակերպումը,
- քաղաքաշինական և ճարտարապետական միասնական և համահունչ սկզբունքների կիրառումը և կառուցապատման գործունեության իրականացումն առողջ և գրավիչ կենսամիջավայրի ձևավորման համար (շեշտադրումը կատարվում է միասնական և ներդաշնակ էսթետիկական մոտեցման մշակման վրա, որն ուղղված կլինի առողջ և բնապահպանական պահանջները հաշվի առնող զարգացման ապահովմանը),
- պետական-մասնավոր գործընկերության շրջանակներում զարգացման տարածքային անհամաչափությունների բարելավմանն ուղղված միջոցառումների իրականացում:

Նախագծի կառուցվածքը

Վերոնշյալ խնդիրների լուծումը կտրվի միասնական գոտևորման նախագծի և քաղաքաշինական կանոնադրության մշակմամբ:

Գոյրևորման նախագիծը տարածական պլանավորման նախաանշումների իրականացման հիմնական քաղաքաշինական փաստաթուղթն է: Այն անմիջականորեն կապված է բնակավայրի և ազգային պարկի համար նախանշված

գաղափարների, զարգացման ուղղությունների, կառուցապատման ինտեսիվության և բնակչության/այցելուների տեղաբաշխման իրականացման գործընթացի հետ:

Ծավալատարածական գոտևորումը կարգավորող գործիք է, որի միջոցով ստեղծվում է առկա հիմնական (բազային) գոտիների կառուցապատման սկզբունքների մանրամասնեցումը՝ գործող նորմատիվ իրավական փաստաթղթերի պահանջներին և միասնական գեղագիտական անվտանգ միջավայրի ձևավորման նպատակով: Ծավալատարածական գոտևորման տարածքին տրվում են կարգավորումներ կամ խրախուսման միջոցներ՝ հատուկ տարածքում առանձին ռեսուրսները պահպանելու կամ կառուցապատման աշխատանքները կանոնակարգելու նպատակով:

Գոտևորման նորմերով պետք է սահմանվեն գոտիների.

- մակերեսին,
- համամասնություններին,
- ետնահանջներին,
- օգտագործման ձևերին,
- կառուցապատվող և բաց տարածքներին,
- հետիոտների հասանելիությանը,
- կառուցապատման խտությանը և այլ բնութագրերին

ներկայացվող պահանջները:

Նախագծի շրջանակում ռեկրեացիոն գոտիների լանդշաֆտային-էկոլոգիական գնահատում կատարելիս անհրաժեշտ է.

- հաշվի առնել «Սևան» ազգային պարկի կառավարման պլանավորման փաստաթղթերում ազգային պարկի ռեկրեացիոն գոտու հետ կապված միջոցառումները և նպատակները՝ նախագծի մշակման նախանշումների հետ համապատասխանեցնելու նպատակով:
- բացահայտել ափամերձ տարածքների կառուցվածքում ռեկրեացիոն գործառույթների կայունության ապահովմանն ուղղված մեթոդներ:
- կատարել այդ տարածքների գնահատման համալիր (համապարփակ) վերլուծություն, որը թույլ կտա բացահայտել հանգստի կազմակերպման վրա ազդող խնդիրներն ու գործոնները:
- որոշել այս բնական համալիրների ներուժը զբոսաշրջային և ռեկրեացիոն կլաստեր ստեղծելու համար:

Ուսումնասիրվող տարածքների բազմաֆունկցիոնալ օգտագործման համար անհրաժեշտ է գտնել ափամերձ գոտիների պահպանման հիմնախնդրի լուծման բոլորովին նոր մոտեցում՝ դրանց էկոլոգիական տարողականության (այցելուների

այն առավելագույն քանակը, որը կարող է սպասարկվել տվյալ էկոհամակարգի շրջանակում՝ առանց շրջակա միջավայրի վրա անդառնալի ազդեցություն գործելու), ռեկրեացիոն ներուժի և կայունության բարձրացմամբ:

Սևանա լճի առափնյա տարածքներում՝ «Սևան» ազգային պարկի ռեկրեացիոն գոտում զբոսաշրջային գոտիների ձևավորման համար նախատեսված տարածքում և դրա անմիջական հարևանությամբ գտնվում են բնական, արգելոցային, գիտական, մշակութային և գեղագիտական առումներով յուրահատուկ ու արժեքավոր տարածքներ: Նման օբյեկտների առկայությունը ձևավորում է գրավչություն ոչ միայն ազգային պարկի հարակից բնակավայրերում ապրող բնակչության համար, այլև զբոսաշրջիկների: Ուստի, գրավչության գործոնն օգտագործելու և ավելի շատ հանգստացողներ ներգրավելու համար անհրաժեշտ է ծրագրել «Միասնական Սևան» զբոսաշրջային և հանգստի կլաստերի ստեղծումը՝ «մեծ» ու «փոքր» Սևանների ռեկրեացիոն գոտիների առանձին հարաչափերի համադրությամբ: Այդ կապակցությամբ անհրաժեշտ է.

- առաջարկել ափամերձ գոտում հանգստի կազմակերպման համար դիտարկել հետագա պահպանման ենթակա տարածքները,
- գրավչության ապահովման և ակտիվ քաղաքաշինական յուրացման գոտիները՝ հաշվի առնելով լանդշաֆտի, կլիմայի առանձնահատկությունները, կենտրոնանալով մարդածին բեռնվածության նկատմամբ սեզոնային դիմադրության ապահովման վրա:

Միաժամանակ հանգստի ափամերձ տարածքների օգտագործումը (կազմակերպված երթուղիներ, առանձնացված ֆունկցիոնալ գոտիներ և այլն) պետք է դիտարկել լանդշաֆտի բեռնվածության սահմանաչափերի կանոնակարգման ամրագրմամբ այն հաշվով, որպեսզի ռեկրեացիոն յուրացման արդյունքում չհանգեցվի շրջակա միջավայրի վրա բացասական հետևանքների և դեգրադացման, այն է.

- հողի վերին շերտի խախտում,
- տնկարկների ոչնչացում,
- լճի աղտոտում:

Հետևաբար, անհրաժեշտ է ուսումնասիրություններ կատարել ափամերձ տարածքների սահմաններում համապատասխան գոտիների առանձնացման և դրանց միջև ֆունկցիոնալ-հատակագծային կապերի կազմակերպման վրա՝ սահմանելով մարդկային հոսքերի քանակը, ջրանցիկ-անջրանցիկ մակերեսների (այդ թվում՝ արահետների) հարաբերակցությունը, տարածքների ծառապատման և

կանաչապատման միջոցառումների համալիր, ինչպես առափնյա, այնպես էլ հարակից տարածքների գեղագիտական, սանիտարահիգիենիկ, բացասական ազդեցության մեղմման, ճարտարապետական և մշակութային, նպաստավոր միկրոկլիմայի ստեղծման¹ և դեկորատիվ որակների բարձրացմամբ:

Նախագծի կազմը.

Առափնյա տարածքների համար անհրաժեշտ է կատարել բազմագործոն վերլուծություններ, այն է.

- **լանդշաֆտային-էկոլոգիական**, որը համարվում է տարածքի բնական-էկոլոգիական ներուժի ուսումնասիրության կարևորագույն մեթոդ, ներառյալ.
 - կլիմայական բնութագրերը,
 - մակերևութային ջրային ռեսուրսների գնահատումը,
 - ռելիեֆը,
 - հիդրոերկրաբանական պայմանները,
 - տարածքի ինժեներա-երկրաբանական պայմանները:
 - Լանդշաֆտի կառուցվածքը՝ տարբեր էկոհամակարգերի և դրանց բաղադրիչների (օրինակ՝ անտառային և ջրային տարածքներ, գյուղատնտեսական հողեր և այլն) տարածական բաշխվածության վերլուծություն,
 - Էկոլոգիական կոռելյացիոն գնահատում՝ լանդշաֆտի տարբեր տարրերի էկոլոգիական հարաբերակցությունների ուսումնասիրություն:
- **Քաղաքաշինական իրավիճակ**, որը ներառում է.
 - բնակավայրերի/ռեկրեացիոն գոտիների տնտեսական բազայի գնահատում իր բնակչությամբ, մշակութային և հասարակական ծառայություններով, տրանսպորտային ենթակառուցվածքներով և կանաչ ֆոնդով:
 - Տարածքի մանրամասն ուսումնասիրության համար կիրառվում է բազմագործոն գնահատման մեթոդ՝ հիմնված բնական և պատմական միջավայրի առանձին բաղադրիչների (բազմագործոն վերլուծություն) գնահատման վրա, որը լծակ է շրջակա միջավայրի որակի կառավարման և պահպանության գործում:
- **Վիզուալ**, որի շրջանակում.

¹ <https://www.thirdnature.am/docs/Methodological%20Manual.pdf>

➤ տեսողական և համեմատական եզրակացությունների հիման վրա պետք է սահմանվի տարածքի գեղագիտական գնահատումը՝ լանդշաֆտի գեղագիտական առավել բարձր հատկանիշներով հատվածների առանձնացմամբ և դրանց՝ տարբեր դիտակետերից ընկալման դիտադաշտերի բացահայտման և լավագույն ընկալման առաջարկներով: (Ռեկրեացիոն գործունեությունը դիտարկում է բնական լանդշաֆտի արժեքավոր հատվածների այցելություններ, դժվար հասանելի հատվածների տեսողական ընկալման համար՝ դիտահարթակների նախատեսում, զբոսաշրջային բնույթի օբյեկտների համար լանդշաֆտի արժեքավոր կետերում տեղադրելու առաջարկներ և այլն):

- **Ռեկրեացիոն բեռնվածության.** Ափամերձ տարածքի էկոլոգիապես մաքուր օգտագործումն (առանց խաթարելու առափնյա բնական լանդշաֆտների բնական ամբողջականությունն ու հատկանիշները), ապահովելու համար անհրաժեշտ է կատարել տարածքների առավելագույն թույլատրելի ռեկրեացիոն բեռնվածության հաշվարկ (միավորը՝ մարդ-օր):
- Ափամերձ տարածքների կառուցվածքում ռեկրեացիոն գոտիների լանդշաֆտային կազմակերպման սկզբունքներն ու մեթոդները պետք է հիմնված լինեն պահանջարկի վրա, հաշվի առնեն շրջակա միջավայրի որակը՝ գնահատելով ռեկրեացիոն կարողությունները:
- **Ռեկրեացիոն ռեսուրսներ.** Անհրաժեշտ է կիրառել ափամերձ տարածքների գրավչության որակական գնահատման մեթոդները և ռեկրեացիոն ռեսուրսների քանակական (ափամերձ հատվածի լողափի կազմակերպման պոտենցիալ մակերես, ռեկրեացիոն օբյեկտների տեղակայման համապատասխան մակերես, կանաչապատված կամ կանաչապատման ենթակա մակերեսների առկայություն, պատմության և մշակույթի կամ բնության հուշարձանների առկայություն/ բարենպաստ մատչելիություն և այլն) գնահատման մեթոդները:

Ափամերձ ավազոտ լողափերի համար առավելագույն թույլատրելի ռեկրեացիոն բեռնվածության նորմն օրվա ընթացքում միաժամանակյա հանգստացողների համար՝ ըստ առողջավայրերի վերաբերյալ հետազոտությունների տվյալների վրա հիմնված գործող նորմերի պահանջների: Հստակ պայմանների համար՝ հաշվի առնելով հոգեբանական հարմարավետության (психологический комфорт-լողափերի օգտագործման այնպիսի պայմաններ, երբ յուրաքանչյուր հանգստացողն ապահովված է (ունի հնարավորություն օգտվել)

այնպիսի մակերեսով տարածքից, որը կբավարարի իր անձնական տարածքի պահանջին և չի խախտի այլ հանգստացողների անձնական տարածքները՝ իրենց հանգստի ֆունկցիան իրականացնելիս) մակարդակը և սանիտարական չափանիշները, ռեկրեացիոն բեռնվածության չափանիշը կարող է նվազեցվել՝ կանխելու համար լողափի գոտուն հարող լանդշաֆտային տարրերի դեգրադացիան: Ապահովել՝

- առաջին բուժօգնության,
- ազդարարման համակարգի,
- հասարակական կարգի պահպանման պայմանները:

Բարեկարգված ափամերձ տարածքի այցելությունների վերոնշյալ հաշվարկի հիման վրա անհրաժեշտ է կատարել մոտավոր խոշորացված ֆինանսական հաշվարկ՝ կազմակերպվող գոտիների տնտեսական ազդեցությունը հարակից բնակավայրերի և մարզի համար գնահատելու համար:

Առաջարկվում է.

- իրականացնել ֆունկցիոնալ գոտիավորում՝ հաշվի առնելով կատարված հետազոտությունները
- յուրաքանչյուր հատվածում սահմանել ափամերձ հանգստի գոտու առաջարկվող լայնությունը ջրի եզրից:
- Սևանա լճի ռեկրեացիոն գոտիներում նախատեսել խմելու ջրի և հասարակական զուգարանների ապահովվածության պարտադիր պահանջ:

Կողմնորոշիչ չափորոշիչներ

Յուրաքանչյուր կլաստերի սահմաններում անհրաժեշտ է կատարել տարաբաժանում ենթագոտիների՝ առանձնացնելով,

- լողափնյա հանգստի ենթագոտի² (հիմնական գոտու մոտ 50-70%, միջինը 55%):
- ծառայության ենթագոտի (հիմնական գոտու մոտ 10-18%):
- մանկական հանգստի ենթագոտի (հիմնական գոտու մոտ 7-12%):

«Լողափնյա հանգստի ենթագոտին» ամենաշատ այցելվող տարածքն է և բաց տարածություն է, որի վրա կարող են տեղակայվել հանդերձարաններ և արևային լոգանք ընդունելու համար անհրաժեշտ պարագաներ:

² Ռեկրեացիոն (հանգստի, սպորտի (մարզական) և լողի) նպատակով ջրօգտագործման վայրերում մակերևութային ջրային ռեսուրսների ջրի որակը պետք է համապատասխանի ՀՀ առողջապահության նախարարի 2018 թվականի ապրիլի 5-ի թիվ 09-Ն հրամանի պահանջներին

Այնուհետև, ավին գուգահեռ, **«ակտիվ հանգստի գոտի»**, որի լայնությունը կարող է տատանվել 10 մ-ից մինչև 30 մ՝ ըստ հանգստի գերակշիռ ձևի հաշվի առնելով նաև շրջակա միջավայրի բնական տարրերի վրա բացասական ազդեցության նվազեցման անհրաժեշտությունը:

Լողափի բարեկարգման շրջանակում 1 հազար այցելուի հաշվով նախատեսվում են հետևյալ կողմնորոշիչ ցուցանիշները,

- տեղադրել 80 մ² ստվերային հովանոցներ,
- 1 կոնտեյներ,
- 5 աղբաման,
- 3-4 վաճառքի տաղավարներ:

Ավտոկայանատեղեր. Անհրաժեշտ պայման է նաև ավտոկայանատեղերի տեղադրումը, որոնց հեռավորությունն ընդունված է քաղաքաշինական նորմերով սահմանված չափանիշներին համապատասխան: Լողափի 100 մեկանգամյա այցելուի համար խորհուրդ է տրվում տրամադրել առնվազն 15-20 կայանատեղ:

Կանաչապատում. Ափամերձ տարածքները, որոնք կարող են օգտագործվել ջրի մոտ բնակչության հանգստի համար, պահանջում են լրացուցիչ կանաչապատում: Սա մի կողմից կբարձրացնի հանգստի հարմարավետությունը, մյուս կողմից՝ այդ տարածքները դեգրադացիայի չի հասցնի՝ դրանց բարելավման պատճառով շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունների նվազման պատճառով:

Գնահատման արդյունքների հիման վրա առաջադրել ծառատեսակների շարքի համալրում՝ ավամերձ լանդշաֆտները դիվերսիֆիկացնելու և լանդշաֆտների կառուցմանը բազմակողմանիություն հաղորդելու համար: Ուստի կանաչապատման մեջ անհրաժեշտ է օգտագործել տարբեր տեսակի տնկարկներ:

Ափամերձ տարածքի կանաչապատումը կարող է կազմել ընդհանուր տարածքի 20-40%-ը, 3-5%-ը հատկացվում է հետիոտնային արահետների և կահավորված հանգստի գոտիների համար:

Կանաչապատումը այն մեթոդներից է, որն օգնում է բարելավել ավամերձ տարածքների որակը, գեղագիտական և դեկորատիվ հատկությունները: Ուստի անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն դարձնել ծառերի, թփերի և խոտաբույսերի տեսականու ընտրությանը՝ հետևյալ չափանիշների հիման վրա.

- կլիմայական գործոններին հարմարվելու ունակություն (ջրհեղեղ);
- բարձր դեկորատիվ հատկություններ:

Կանոնադրություն. Նախատեսվում է նաև, որ «Սևան» ազգային պարկի քաղաքաշինական կանոնադրությունը կսահմանի որոշակի գեղագիտական

սկզբունքներ և կանոններ, որոնք ուղեցույց կհանդիսանան քաղաքաշինական գործունեություն ծավալող սուբյեկտների համար:

Հաշվի առնելով, որ Սևանա լճի ջրի մակարդակի բարձրացման հետևանքով շուրջ կիսով չափ կրճատվում է «Սևան» ազգային պարկի ռեկրեացիոն գոտին, վերջինիս տարածքային զարգացման և արդյունավետ օգտագործման նպատակով անհրաժեշտ է իրականացնել «Սևան» ազգային պարկի սահմանից դուրս՝ դեպի ցամաք, կառուցապատման համար նպաստավոր գոտիներում, քաղաքաշինական խնդիրների կանոնակարգմանն ուղղված միջոցառումներ:

Մինչույն ժամանակ «Սևան» ազգային պարկի քաղաքաշինական կանոնադրությունը, ինչպես նաև համապատասխան չափորոշիչների սահմանումը հետագայում կարող են ծառայել նաև որպես ուղեցույց՝ Ազգային պարկի տարածքներ ներառող համայնքներում քաղաքաշինական ծրագրերի իրականացման համար:

Քաղաքաշինական կանոնադրությունը պետք է սահմանի ռեկրեացիոն, առողջարանային և լանդշաֆտային համակարգերի ձևավորման, դրանց փոխկապակցվածության և տարածական զարգացման առանձնահատկությունները, ինչպես նաև քաղաքաշինական, ճարտարապետական և լանդշաֆտային չափորոշիչների՝ «Սևան» ազգային պարկին հարող համայնքներին համապատասխան առանձնացված յուրաքանչյուր տարածքային հատվածի համար, այդ թվում՝

- կառուցապատման հորնվածքային (ճարտարապետական միջավայրի ձևավորման) և ճարտարապետահատակագծային սկզբունքները,
- ընդհանուր օգտագործման կանաչ տարածքներին ու դրանց որակական կազմին ներկայացվող պահանջները,
- միջպետական և հանրապետական նշանակության ավտոճանապարհներին հարող գոտիներում սպասարկման օբյեկտների, վերգետնյա կամ ստորգետնյա անցումների տեղաբաշխմանը, ինչպես նաև ավտոկայանատեղերի կազմակերպմանը ներկայացվող պահանջները,
- նախընտրելի զբոսաշրջային երթուղիներն ու հանգրվանների տեղաբաշխման ուրվագծերը,

Ռեկրեացիոն գոտում գտնվող հողակտորների վերաբերյալ.

- ըստ չափերի /առանձին միավորների կամ լոտերի/՝ այդ թվում անբաժանելի (ամբողջական գործառույթի ծառայելու համար ինքնաբավության սկզբունքով),

- տեղագրական նկարագրի,
- մոտեցման մատչելիության և առկա հարմարությունների,
- հողամասերի զբոսաշրջային ներուժի համալիր գնահատման արդյունքները,
- տարածքի բնական առանձնահատկություններն ու գրավչությունները,
- առանձնացված ամբողջական լոտի շրջանակում զբոսաշրջային զարգացման քաղաքաշինական թիրախային հատվածները՝ բնապահպանական շահերի և արժեքավոր դիտադաշտերի պահպանմամբ,
- առաջարկություններ և չափորոշիչներ շենքերի ընդհանուր արտաքին հարդարման համար՝ ապահովելով ճարտարապետության ներդաշնակությունը բնական միջավայրին,
- տարածքի լանդշաֆտի գեղագիտական գրավչության պահպանման և բարելավմանն ուղղված նախագծային առաջարկներ:
- կառույցների առանձին տարրերի (պատեր, տանիքներ, պատուհաններ, դռներ և այլն) համար սահմանված չափանիշները՝ թույլատրելի գունային լուծումների (պալիտայի) և շինարարական նյութերի ցանկով,
- փոքր ճարտարապետական ձևերի (ցանկապատեր, նստարաններ, լուսամփոփներ, շատրվաններ, ջրավազաններ, լողափերի կահավորանք, բաց և փակ առևտրի կետեր և այլն) համար սահմանված չափանիշները՝ համապատասխան մոդելային օրինակներով (գծագրերով, եռաչափ պատկերներով),
- ինժեներական գծերի և սարքավորումների տեղադրման կանոնները,
- ճանապարհների, անցումների, մայթերի արահետների ծածկույթներին և կահավորանքին ներկայացվող պահանջները, լուսավորության համակարգի տեղադրման կանոնները,
- բնական լանդշաֆտների պահպանման և պլանավորման հիմնական սկզբունքները,
- բարեկարգման և կանաչապատման կանոնները՝ թույլատրելի բուսատեսակների ցանկով և տեղադրման սկզբունքներով (ուղղաձիգ կանաչապատում, ճամփեզրեր, ցանկապատում՝ քամու, արևի այլ գործոնների հաշվառմամբ),
- այլ անհրաժեշտ կանոններ և չափորոշիչներ:

Առանձին հավելվածով պետք է ներկայացվեն նորմերի խախտումներով կառուցված և միջավայրին բացահայտորեն անհարիր կառույցների տեղադիրքերը և դրանց վերաբերյալ տվյալները:

Առանձին տեքստային հավելվածով պետք է ներկայացվեն.

- առաջադրված ծրագրերի իրագործելիությունը,
- կայուն զբոսաշրջության հավաստագրման տարբեր սխեմաներ,
- կայուն զբոսաշրջային ներուժի, այցելուների հոսքերի և շուկայի միտումների հետ կապված գնահատումներ և վերլուծություններ,
- բնական լանդշաֆտների վրա գերբեռնման կանխմանն ուղղված սահմանափակումներ,
- առափնյա հանգստի կազմակերպման համար հարմարավետ պայմանների ապահովման ստանդարտներ/չափորոշիչներ (մարդակն-կառույցների քանակ և այլն),
- փոփոխվող շուկայի դինամիկային հարմարվելու կարողություն,
- ձեռնարկատիրական մոտեցման առաջարկ՝ բացահայտելու կայուն զբոսաշրջության զարգացման հնարավորությունները և տեղական բիզնեսների հետ համագործակցությունը:
- Ազգային պարկի բնական կամ պահպանվող տարածքների համար կայուն և խնայողական զբոսաշրջության ռազմավարության առաջարկ (հիմնված միջազգային փորձի վրա),
- զբոսաշրջային ենթակառուցվածքների, այցելուների պահանջարկի և շուկայի միտումների գնահատման ոլորտներում հիմնավորված փորձի ներդրում/տեղայնացում,
- տարածքի եզակի գրավչության կետերի բացահայտման և զբոսաշրջիկների ներգրավման ռազմավարության մշակում՝ միևնույն ժամանակ բացահայտված ներուժով տարածքների համար պահպանելով բնապահպանական արժեքը,
- ռեկրեացիոն գոտու և վերջինիս շրջակայքի կայուն զբոսաշրջային ներուժի գնահատում զբոսաշրջային ենթակառուցվածքի առկա վիճակի վերլուծության հիման վրա,
- այցելուների պահանջարկը և շուկայի միտումները:

Նախագծի մշակման ընթացքում ուսումնասիրել և հաշվի առնել, որ «Սևան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի խորհրդի 2022 թվականի մայիսի 4-ի № 4.1 որոշմամբ հաստատվել է հանրային լողափի բարեկարգման, կահավորման և սպասարկման

տրամադրման կարգը, որով սահմանվել է նաև լողափի բարեկարգման, կահավորման և սպասարման տեխնիկական բնութագիրը:

Օրենսդրական դաշտ

Նախագծի մշակման համար հիմք են հանդիսանում նախագծման օբյեկտի հետ առնչվող Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրական ակտերը, հաստատված տարածական պլանավորման (քաղաքաշինական ծրագրային) և նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերը, ինչպես նաև ՀՀ միջազգային պայմանագրերը, այդ թվում՝

- «Սևանա լճի մասին» ՀՀ օրենքը,
- «Քաղաքաշինության մասին» ՀՀ օրենքը,
- «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենքը,
- «Սևանա լճի էկոհամակարգի վերականգնման, պահպանման, վերարտադրման և օգտագործման միջոցառումների տարեկան և համալիր ծրագրերը հաստատելու մասին» ՀՀ օրենքը,
- «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքը,
- Հայաստանի հանրապետության կառավարության 2008 թվականի դեկտեմբերի 18-ի «Սևան» ազգային պարկի և դրան հարող տարածքներում հողամասերի վարձակալության, կառուցապատման իրավունքի տրամադրման և քաղաքաշինական գործունեության իրականացման մասին N 1563-Ն որոշումը,
- Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2007 թվականի հունվարի 18-ի «Սևան» ազգային պարկի 2007-2011 թվականների կառավարման պլանի (հողերի օգտագործման սխեմայի) հաստատման մասին N 205 որոշումը,
- ՀՀ կառավարության 2009 թվականի հունիսի 26-ի «ՀՀ կառավարության 2002 թվականի մայիսի 30-ի N 927-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» N 772-Ն որոշումը («Սևան» ազգային պարկի կանոնադրությունը),
- ՀՀ միջազգային պայմանագրերը, մասնավորապես՝ Լանդշաֆտի եվրոպական Կոնվենցիան,
- Հայաստանի Հանրապետության տարաբնակեցման գլխավոր նախագիծը,

- Սևանա լճի ջրհավաք ավազանի տարածքային հատակագծման նախագիծը,
- Սևանա լճի առափնյա տարածքների գոտևորման նախագիծը,
- Գեղարքունիքի մարզի միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթերը,
- Տարածական պլանավորման այլ փաստաթղթերի՝ տարածքային հատակագծման, գլխավոր հատակագծի, գոտևորման նախագծի վերաբերյալ օրենսդրական ակտերը և նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերը:

Կապալառուն պարտավոր է հետևել նախագծման աշխատանքների իրականացման ընթացքում տեղի ունեցող օրենսդրական փոփոխություններին, որոնք սահմանված կարգով հաստատված կլինեն մինչ նախագծի փորձաքննությունների անցկացման փուլը և հաշվի առնել դրանք:

Միջազգային փաստաթղթեր

Նախագիծը մշակելիս անհրաժեշտ է առաջնորդվել նաև Եվրոպայի Խորհրդի անդամ պետությունների «Ափամերձ տարածքների մասին» մոդելային օրենսգրքով, «Եվրոպայի մայրցամաքի տարածքային կայուն զարգացման հիմնարար սկզբունքները» փաստաթղթով ամրագրված դրույթներով: Վերջիններիս հայերեն կամ անգլերեն տեքստերը կտրամադրվեն պատվիրատուի կողմից:

Լրացուցիչ պահանջներ (փաստաթղթերի մշակման կազմին և բովանդակությանը ներկայացվող)

Նախագիծը մշակվում է՝ առաջնորդվելով տարածական պլանավորման վերոնշյալ փաստաթղթերի (տարածքային հատակագծման, գլխավոր հատակագծի, գոտևորման նախագծի) համար ՀՀ իրավական ակտերով սահմանված կազմի և բովանդակության պահանջներով (Հայաստանի Հանրապետության համայնքների (քնակավայրերի) գլխավոր հատակագծերի, համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթերի և քնակավայրերի տարածքների գոտևորման նախագծերի մշակման, փորձաքննության, համաձայնեցման, հաստատման և փոփոխման կարգը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի մայիսի 2-ի N 609-Ն, 2010 թվականի մարտի 4-ի N208-Ն ու Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2001 թվականի մայիսի 14-ի N 408 որոշումներն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին Հայաստանի

Հանրապետության կառավարության 2011 թվականի դեկտեմբերի 29-ի N 1920-Ն որոշմամբ հաստատված կարգով սահմանված պահանջների համաձայն): Այն կարող է ներառել նաև պատվիրատուի հետ փոխհամաձայնեցված մասշտաբների գծագրական նյութեր՝ կախված լուսաբանվող խնդրի առանձնահատկությունից:

Ելակետային նյութեր

Նախագծի մշակման համար անհրաժեշտ ելակետային նյութերի հավաքումը, ինչպես նաև նախագծային փաստաթղթերի վերաբերյալ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված փորձագիտական եզրակացությունների ստացումն իրականացնելու է նախագծային փաստաթղթեր մշակող կապալառուն: Պայմանագրով նախատեսված աշխատանքների կատարման շրջանակներում կապալառուն, պատվիրատուի առաջարկությամբ ներկայացնում է համապատասխան նախագծային նյութեր (անհրաժեշտության դեպքում նաև մագնիսական կրիչով)՝ հասարակության ներկայացուցիչների և շահագրգիռ մարմինների հետ միջանկյալ քննարկումներ կազմակերպելու, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության քննարկմանը ներկայացնելու համար:

Նախագծի մշակման փուլերը

Նախագիծը պատվիրատուին է ներկայացվում սույն բնութագրով և պայմանագրով նախատեսված հետևյալ փուլերով.

I փուլ – ելակետային նյութերի հավաքում, վերլուծություն, համակարգում:

Նախագծվող տարածքային հատվածի փաստացի օգտագործման (հենակետային հատակագծեր) և համալիր գնահատման հատակագծերի մշակում և վերլուծություն: Ճանապարհատրանսպորտային, ռեկրեացիոն, լանդշաֆտային և առողջարանային համակարգերի զարգացման, տեղաբաշխման և տարածքային կազմակերպման ուրվագծերի (հայեցակարգային հիմնադրույթներ), տարածքների գործառնական գոտևորման և տարածքների կազմակերպման քաղաքաշինական մանրամասն գոտևորման գծագրերի, ինչպես նաև սույն բնութագրի այլ պահանջների վերաբերյալ առաջարկությունների մշակում:

II փուլ – նախագծային փաստաթղթերի մշակման աշխատանքների ավարտում՝ կառուցապատման էսքիզների մշակմամբ:

II փուլի աշխատանքները պատվիրատուին են հանձնվում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և քաղաքաշինական համալիր փորձագիտական դրական եզրակացությամբ՝ հասարակայնության իրազեկումով:

III փուլ –շահագրգիռ մարմինների հետ համաձայնեցում: Քննարկումների և համաձայնությունների արդյունքում, նախագծային փաստաթղթերի վերջնամշակում: Նախագծային փաստաթղթերի պայմանագրով սահմանված քանակությամբ օրինակների տպագրություն:

Վերջնական փուլի աշխատանքները պատվիրատուին են հանձնվում թղթային և լազերային կրիչների վրա (համակարգչային ծրագրի տեսակն առաջարկվում է պատվիրատուի կողմից) յուրաքանչյուրը 4 օրինակից:

Նախագծային աշխատանքները մշակել համակարգչային ծրագրերի կիրառման միջոցով:

Սույն բնութագրի շրջանակներում կազմված նախագծային առաջադրանքը կտրամադրվի մրցույթի արդյունքերում ընտրված նախագծային կապալառու կազմակերպություններին: